

Biaggio De Giovanni eta asetu ez gintuen marxismoa

2020-02-12

Markel Samaniego

[Versión en castellano](#)

(itzulpena)

Ezin diogu gure buruari edozein akademiko, alderdiko kuadro zein sindikalistak ildo sozialista kritikatu edota erasotzen duenean moralismo eta biktimismoz jositako estalki baten pean ezkutatzeko luxua onartu. Ezin dugu, ideologiaren kritika termino moralistetan ematerik onartu bere jitea edozein delarik ere (errebisionista, ortodoxoa,...) horrek ez baitu langile klasearen sektore ezberdinetan (soilik) kontzientzia faltsua ordezkatzeko, errealtatearen **izatezko modu partikularra** baizik. Hau da, bere posizio sozial errealtatearena. Termino politiko eta ideologikoetan horixe da langile aristokraziak duen existitzeko modua, baita orokorrean, klase ertainak duena ere.

Hain zuzen ere horregatik, ideologiaren kritikak, nire iritziz, teoria komunistaren lehentasunezko jopuntua izan behar luke. Baina ez bakarrik pentsamenduaren dimentsioetan ulerturiko kritika bezala, baizik eta, bereziki, adimenaren antolaketa modu kapitalista honen atzean aurkitzen den antolaketa sozial orokorraren gaineko kritika materialista bezala.

Ideologiak, dominaziorako mekanismo bezala edo formaren dominazio bezala ulertuta, den bezalakoa izateagatik izan behar du kritikatu; bada, produkzio esferarekin duen harremanagatik eta beronekiko funtzionala izateagatik. Hori horrela, produkzioaren eta zirkulazioaren arteko bereizketak hartzen duen formari dagokionean, kapital harremanaren erreproduktzio momentu eta era berean politika burgesaren momentu eratzaile bezala ulertu beharko genuke: honen ezker muturretik eskuin muturreraino. Ideologia, beraz, **efektu** izateaz gain, kapitalaren erreproduktziorako **baldintza** ere bada. Susmoa daukat, eta De Giovannirengan oinarritzen naiz susmatzeko, norabide horretan kritikatzeko duela Marxek ekonomia politikoa azken milimetroaraino, erreminta ideologiko eta klase kontzientziaren mistifikatzaile modura, baita kapitala-lana kontraesanaren justifikatzaile modura ere.

Kritika hori, abstraktuaren dominazioaren krisiaren sintoma nabaria da. Hau da, kontzientziaren (eta bere funtzio dominantearen) forma fetixizatuek topatzen dituzten mugena. Kapitalaren krisi eta horren ondorio den langile klasearen estratu ezberdinen proletarizazioak eskaintzen diguten testuinguruan ulertu behar dugu hori. Gure inguru partikularrean, **Euskal Herrian, Ezker abertzaleak "errealtatea ulertzeko erraminta bat" bezala saldu nahi izan digun "marxismo" horrek** ez ditu gure belaunaldiko gazteen beharrak asetu, nahiz eta oraindik, beste zenbait fakzioek hartu dituzten forma erradikalekin bateragarria izan daitekeen. Marxismoa objektua ezagutzeko zientzia huts bezala erabiltzea klase sozial ezberdinen interesak elkartzeko baliagarria izan da, baita, horiekin koherentzia joan diren proposamen politikoak sortzeko ere, baina ez gu politikoki asebetetzeko^[1]. Botere burgesaren fundamentuen inguruko kritika politikoa, beraz, esfera "ekonomiko-produktiboaren" gaineko jakintzarako instrumentu izan da, kapitalaren erreproduktzio momentuarekin eta zirkulazioarekin duen lotura atzean utziz, eta ondorioz, oinarritzko kontraesanak (kapitala-lana) hartzen d(it)uen morfologiari/ei zein horien funtzio erreproduktibo/dominanteei itzal eginez. Horregatik, "marxismo" horrek kapital harremana errealtatzeko **baldintza** bezala ezaugarritu izanak ekarpena egin dio merkantziaren fetixismoari eta bere izate politikoaren inguruko frogak eskaintzen dizkigu, proletalgora menderatzeko mesedetan eginak.

Iruditzen zait, Euskal Herrian, XX. mendean bezala II. Internazionalaz geroztik, analisi marxianoak ez duela Kapitalaren I. liburuaren ulermen-markoa gainditu eta II eta III. liburuengandik bereizia izan dela. Lotura hauxe da, De Giovannik klase borrokaren eremu politikoko fundamentu zientifiko bezala aurkeztuko diguna.

Autore italiarrak, **errealtate kapitalistak produkzioa eta zirkulazioa bereizten dituela ohartaraziko digu baina era berean, honen ukazioa bere erreproduktziorako baldintza** dela esango digu. Beste hitz batzuekin, banaketa horrek produkzioaren eta merkaturaren kontraesan handiak existitzen direnaren ideia sortzen du: orekarik eza, gainproduktzioa, subkontsumoa... Horrela, politikaren dimentsioa Estatuak merkaturaren garatu beharreko interbentzioaren borondata mugatzen da. Hain justu, ekuazio politiko hori denean kapitalaren erreproduktzioa eskala handiagoan errealtatzea ahalbidetzen duen "ukazio organikoa" (eta batasuna) burutzen duena. **Hasierako eszisia, kapitalaren batasun eta sintesiak eskala altuan hartzen duen formari dagokiona da (abstrakzio erreala)**, eta ondorioz, klase sozialak existitzen diren bezala erreproduktzeko baldintzak sortzen ditu. Azken finean, ekonomia eta politikaren interpretazio lineala gainditzeko saiaterik da De Giovanni berau konplexutasun gradu handiagoan aboradatu.

Hori horrela izan bada, zilegi iruditzen zait Ezker abertzaleak historikoki erabili izan duen "marxismoa" banaketa horren adierazle dela esatea, bai eta bere mugak geroz eta agerikoagoak direla aitortzea. Iraultza sozialistarako edo produkzio soziala antolatzeke beste modu bat teorikoki sostengatu nahi izatetik haratago, aipaturiko banaketa elikatzen jarraitzen baitu. Horren isla esanguratsua da politika egiteko darabilten modua: antolakunde politiko (alderdia) eta antolakunde ekonomikoen (sindikatura) arteko banaketa, taktika (euskal estatua) eta estrategiaren (estatu sozialista) arteko banaketa, boterearen bereizketa berehalako erlazio sozialetatik, ehun produktiboa eraldatzeko trantsizio programa baten ausentzia... eta finean, eszismoaren printzipioaren erreproduktzioa.

Kapitalaren I eta II - III liburuen arteko lortura faltak, politika sozialdemokrataren oinarri teorikoa ezaugarritu duten **egia-erdiak** dakartza berarekin, hala nola: irabazi tasaren joera beherakorren legeari zentralitate estratagikoa kentzea, krisiaren momentua alderdi komunistaren teoriatik bai eta proletalgoaren diktaduraren teoriatik bereiziz.

Euskal Herrian **analisirako** metodo bezala saldu zaigun marxismo honek forma ezberdinak hartu ditu garai eta leku ezberdinetan. Bersteinengandik hasi eta Kautskyganaino horien oinordeko ideologiko guztietatik igaroz, ideologia "marxista" ideologia burges guztietatik garbiena edo depuratuena izan da eta horrek zerikusi zuzena eduki du, nire aburuz, langile aristokraziaren kategoria ekonomikoarekin. Hots, klase ertainekin. Bestela, ezin uler daitezke II. Internazionalak Marxen marko teorikoarekin gauzaturiko haustura edota errebisionismoaren hegemonia marxismoaren baitan horien atzean aurkitzen zen egitura materialean ikusmira jarri gabe.

Ondorioz, eta testuan azaldutakoari dagokionez:

- Ezinbestekoa iruditzen zait **ildo sozialistaren blindatze politikoaz hausnartzea ideologiaren interbentzioarekin loturan, berau edonolako izanda ere: errebisionista, ortodoxoa, etab.** Ildo iraultzailearen erreformaren ginetiko nagusitzea ekarriko duten mekanismoak sortzea premiazkoa dela iruditzen zait, eta hori ez dabil oso urrun borroka komunitateak duen kualifikazio politiko esponenzial eta bere superbisorako dituen gaitasun progresiboetatik, nahiz eta paraleloan, aurreko klase borroka zikloetako esperientziek balantze zehatz bat behar duten proletalgoaren porrotaren arrazoiak argitzeke.
- Beste alde batetik garrantzizkoa deritzot **Alderdi Komunistaren eraikuntzan langile aristokraziak** (akademikoek, profesional teknikoek, funtzionarioek...) **izango duen parte hartzea ikertzea.** Kontuan izanik zentroko baldintza inperialistak direla sozialdemokraziaren bidea argitzen duen matrize ekonomikoa.
- Gainera, ezinbestekoa da **errebisionismoa eta marxismoa bereizten dituen marra gorria ongi mugatu eta horren ezaugarritzea burutzea**, bai eta komunitate politikoan berau sozializatzen behar adina denbora igarotzea. Hori ondo ez egiteak epe ertain luzera begira ondorio katastrofikoak ekar ditzake.
- Azkenik, esan landu dudana hipotesia Biaggio de Giovanniren "*Teoría política de la clase en El Capital*" obratik elikatu dudala, baita Marramaok testuari eginiko ekarpenetatik ere, non nire ustetan, bertan teoriaren alorrean ematen den klase borrokaren auziaren zehaztapenak proiektatzen diren, errebisionismoaren eragin-esparrutik kanpoko marxismoaren ezaugarritzeari garrantzia emanaz.

[1] Argitu nahi dut, ezker abertzalean marxismoari buruzko kontzepzio ezberdinak egon diren arren, artikulu honetan kritika-gai dudana kategoria esker abertzaleko ehun militantean zein oinarri sozialean hegemonikoa izan dena da.